

2026. ÁPRILIS 10.
– MÁJUS 24.

SPASS

MER SZ-E
JÁT SZANI?

JÁTÉK ÉS
DEMOKRÁCIA
KELET-BERLINBEN

SPIEL

MERSZ-E JÁTSZANI?

JÁTÉK ÉS
DEMOKRÁCIA
KELET-BERLINBEN

2026. ÁPRILIS 10. – MÁJUS 24.

MEGNYITÓ:
2026. ÁPRILIS 9.,
CSÜTÖRTÖK, 18 ÓRA

BLINKEN OSA ARCHIVUM
– CENTRÁLIS GALÉRIA
ARANY JÁNOS U. 32, 1051
BUDAPEST

KEDD–VASÁRNAP:
10:00–18:00

A *Mersz-e játszani? – Játék és demokrácia Kelet-Berlinben* című kiállítás a kísérleti demokratikus és játékalapú nevelés területén úttörő szerepet játszó Spielwagen Berlin 1 nevű kollektíva történetét és örökségét mutatja be. A kiállítás azt vizsgálja, hogy a szigorúan ellenőrzött keletnémet nyilvánosságban milyen mozgástere nyílt volna a csoportnak, és ezt milyen, gyakran szubverzív taktikák tették lehetővé. A kiállítás, a 2025 őszén Berlinben bemutatott *Spielwagen Berlin 1 – Das Spiel wagen in Ost-Berlin* című tárlat folytatása, a magyar közönség számára részletesebben is bemutatja és értelmezi a kollektíva működésének helyi kontextusát, miközben a csoport nemzetközi – elsősorban lengyel és magyar – kapcsolatait is feltárja.

Az 1979-es Nemzetközi Gyermekév lelkesítő hangulatában jött létre Kelet-Berlinben a csoport elődszervezete, a Kollektiv Spielwagen Berlin, azzal a céllal, hogy a gyerekek amúgy szűkös nagyvárosi játéklehetőségeit köztéri akciókkal gazdagítsák. Felfogásuk szerint a játékot nem lehet a játszóterek területére korlátozni, ők az egész várost a játék terepének, potenciális játszóternek tekintették. A névadó Spielwagen egy átalakított bútorszállító furgon volt, amellyel a csoport tagjai a köztéri akciókhoz, játékokhoz szükséges anyagokat, szerszámokat fuvarozták helyszínről helyszínre. A csoport nevében megbújó szójátékot (a „wagen” kocsi mellett németül azt is jelenti, hogy „merni”) tükrözi a budapesti kiállítás címe.

A kollektíva 1985-ben Spielwagen Berlin 1-re és Spielwagen Berlin 2-re vált szét. Míg a Spielwagen Berlin 2 inkább a színházi játékokra helyezte a hangsúlyt, addig a jelen kiállítás középpontjában álló Spielwagen Berlin 1 olyan, elsősorban téralkotásra épülő formátumokat fejlesztett ki, mint például a Stadtspiel [városjáték], amelynek keretében a gyerekek közösen kartonból és deszkából városokat építettek, és demokratikus folyamatokat „játszottak el” közterületen. Ezek a kísérleti, utópia-építési gyakorlatok a kelet-német kommunista rezsím utolsó éveiben, még mindig szigorúan ellenőrzött politikai környezetben zajlottak. A forradalom és az újraegyesítés új lehetőségeket nyitott a csoport számára, és teret adott a professzionalizálódásnak. A Spielwagen Berlin 1 tagjai, társadalmi felelősségvállaláson, helyi cselekvésen és részvételi demokrácián alapuló politikai eszméiket megtestesítendő, 1990 elején megalapították a Netzwerk Spiel/Kultur Prenzlauer Berg nevű egyesületet, amely máig meghatározó szereplője Berlin gyermek- és ifjúsági ellátórendszerének.

A *Mersz-e játszani?* a Spielwagen Berlin 1 történetén keresztül vizsgálja a tágabb társadalmi és politikai átalakulásokat. Az alapítás körülményei mellett olyan témákra fókuszál, mint a „modellek”, a „hálózatok”, a „terek” és az „átalakulás”. A kiállítás célja, hogy megmutassa: egy olyan országban, ahol korlátozottak voltak a lehetőségek és hivatalosan nem működhetek szabad civil mozgalmak, a „proto-civil társadalom” elkötelezettségének hála mi mindent lehetett mégis megvalósítani. Arra is rámutat, hogy a szereplők milyen ügyesen használták ki az állami struktúrákat, hogy viszonylagos szabadságot teremtsenek maguknak és az általuk álmodott utópia megvalósításának. A kiállítás a Blinken OSA Archivumból származó dokumentumok mellett többek között a keletnémet kollektíva tagjainak magángyűjteményéből származó, eredeti anyagokat tár a nyilvánosság elé, illetve részét képezik a Spielwagen Berlin 1 egykori résztvevőivel készített interjúk is. A kiállítás ideje alatt hétvégenként a galériátér egy része a gyerekeké: szabadon építhetnek és játszhatnak a Szabad Játékért Egyesület által berendezett térben.

Kurátorok: Bogdy Virág és Florian Manthey

A kutatást az Európai Unió Culture Moves Europe programja, a Magyar Eötvös Állami Ösztöndíj, és a Blinken OSA Archivum Visegrádi-ösztöndíjprogramja támogatta. Köszönjük mindazoknak a kortárs tanúknak, akik megosztották velünk történeteiket és hozzáférést biztosítottak archívumaikhoz.

A kutatás az Európai Unió pénzügyi támogatásával készült. Az itt kifejtett vélemények semmilyen formában nem tekinthetők az Európai Unió hivatalos álláspontjának.

Együttműködő partner:
Szabad Játékért Egyesület

Partner:
Netzwerk Spiel/Kultur Prenzlauer Berg e.V.
Robert Havemann Gesellschaft
Spielkultur-Buch e.V.

Foglalkozások gyerekeknek a Szabad Játékért Egyesület szervezésében:

április 11., szombat, 10:00 és 16:00 óra között
április 25., szombat, 10:00 és 16:00 óra között
május 9., szombat, 10:00 és 16:00 óra között
május 23., szombat, 10:00 és 16:00 óra között

A foglalkozáson való részvétel 4 éves kor fölött ajánlott és ingyenes.